

Cuvânt înainte

E-guvernarea, recunoscută și sub denumirea de e-gov sau e-administrație, reprezintă o provocare semnificativă și, posibil, cea mai captivantă pentru Administrația Publică la nivel global. Este o sarcină complexă să transpun în paginile acestei lucrări întregul entuziasm manifestat de cercetătorii domeniului.

Obiectivele propuse de guvernarea electronică sunt percepute inițial ca fiind extrem de ambițioase. Aceasta caracteristică, în pofida criticilor și scepticismului, este intrinsecă unei discipline emergente. De peste două decenii, activitatea mea de cercetare se concentrează pe guvernarea electronică, fără a-mi face iluzii privind dificultatea realizării anumitor obiective. Totuși, consider un privilegiu interacțiunea cu numeroase persoane care, contrazicând perspectivele pesimiste, au contribuit la evoluția acestei ramuri științifice prin dezvoltarea și implementarea de soluții ce facilitează un mediu de viață mai confortabil și agreabil.

E-guvernarea transcende conceptul de obiectiv, constituind o metodă¹, și o simbioză remarcabilă între societate și tehnologie, transformând tehnologiile de avangardă de odinioară în elemente cotidiene. Mulți dintre foștii studenți sau colegi, indiferent dacă au optat pentru sectorul privat sau cel public, au marcat acest domeniu prin investiții și/sau exploatându-i oportunitățile.

Sunt puține volume dedicate explicit acestui subiect, majoritatea lucrărilor fiind colecții de articole de înaltă calitate. Totuși, secțiunile de „Bibliografie suplimentară” prezente la finalul fiecărui capitol se disting ca fiind deosebit de valoroase.

Acest volum, în sine, nu poate garanta angajarea în administrația publică sau în departamentele/serviciile IT ale instituțiilor publice. Pentru aspiranții la aceste

¹ O „metodă” este deopotrivă mijloc și scop. Este un drum care își anticipează punctul de sosire și un scop care lasă urmă ce duce până la el. Drum se traduce în greacă prin *odos*, *meta* înseamnă „spre” așadar metoda este drumul care duce spre ceva.

poziții, este esențială urmarea unui program de studii specializat. Aceasta se datorează faptului că profesioniștii în Administrația Publică nu își alocă timpul programării, ci, adesea, utilizând tehnologia ca mijloc de soluționare a problemelor cetățenilor, o competență de bază în acest sector.

Două mituri despre e-guvernare...

În cursul cercetărilor mele, am identificat două mituri pernicioase, care, într-un mod sau altul, sunt asociate cu domeniul guvernării electronice. Această lucrare își propune să demonteze aceste concepții eronate.

Primul mit promovează ideea că „*e-gov has failed*”¹ sau, într-o formulare mai răspândită ce reflectă aceeași idee: „guvernarea electronică este doar vorbărie”. Această percepție este categoric inexactă; lucrarea de față va furniza numeroase exemple care atestă succesul guvernării electronice. În realitate, eforturile și realizările în acest domeniu sunt adesea insuficient înțelese sau recunoscute. Specialiștii în domeniu nu au îndoieli semnificative cu privire la viitorul guvernării electronice sau la relevanța tehnologiilor actuale în acest context.

Al doilea mit presupune că implementarea guvernării electronice va conduce inevitabil la pierderi a locurilor de muncă. Această afirmație nu doar că este inexactă, dar se încadrează și în categoria absurdului. Este esențial să recunoaștem că promotorii acestui mit sunt, în mare parte, indivizii reticenți față de tehnologia informației, cei care încă favorizează metodele tradiționale de administrare; pe scurt, persoanele care prezintă un analfabetism digital.

... și unul despre calculatoare

Afirmarea că sistemele informatice sunt „unelte” reprezintă cu o subestimare gravă a complexității și a potențialului lor. Asemenea unei analogii care compară

¹ Guvernarea electronica a eșuat.

un computer cu un simplu calculator, această simplificare nu captează întreaga gamă de funcționalități și capabilități ale tehnologiei moderne. Deși sistemele informatice pot funcționa ca unelte pentru diverse sarcini, inclusiv calcule, aceasta reprezintă doar o fracțiune mică a capacităților lor globale. Limitarea percepției lor la rolul de „unelte” este comparabilă cu utilizarea unui automobil exclusiv pentru ascultarea știrilor la radio, o utilizare care ignoră întreaga paletă de funcționalități și avantaje pe care le poate oferi tehnologia în contextul actual.

Rolul sistemelor informatice s-a extins semnificativ; astăzi, un computer poate servi nu doar ca asistent, dar și ca manager în anumite contexte. În calitate de asistent, tehnologia poate gestiona agende, sorta și filtra e-mailuri, sau chiar asista în diagnosticarea medicală sau în procesul de educație prin algoritmi Deep Learning (DL) avansați. Sistemele de recunoaștere a limbajului uman permit asistenților virtuali să răspundă la întrebări și să efectueze sarcini, facilitând astfel viața utilizatorilor.

Mai mult decât atât, sistemele informatice pot acționa și ca manageri, coordonând și optimizând o serie de procese complexe. Un exemplu notabil este sistemul de semaforizare inteligentă care gestionează fluxul de trafic urban. Aceste sisteme nu doar că „administrează” mișcările vehiculelor (și deci a șoferilor) și pietonilor, dar le optimizează cu scopul de a reduce ambuteiajele și a îmbunătăți siguranța rutieră. În acest sens, computerul devine un manager eficient al resurselor și spațiului urban, demonstrând astfel o versatilitate și o complexitate care depășesc cu mult termenul redus de „unealtă”.

În contextul accelerat al digitalizării instituțiilor publice din România și al avansării tehnologice, guvernarea se confruntă cu oportunități semnificative pentru îmbunătățirea eficienței, transparenței și calității serviciilor oferite cetățenilor. Este important să se facă distincția între „digitizare” și „digitalizare” încă de la început pentru a se înțelege complexitatea transformării tehnologice în sfera publică. Dacă digitizarea se referă la conversia datelor și proceselor într-un format digital, digitalizarea va merge mai departe, având rolul de a transforma procesele și de a crea noi modele de a face lucruri, adesea facilitată chiar de etapele de digitizare. Astfel, digitalizarea, mai ales în domeniul guvernării

electronice, nu își propune doar să convertească sistemele existente într-un format digital, ci și să capitalizeze pe tehnologie pentru a revitaliza serviciile publice, a crește transparența și a stimula inovarea.

Structura cărții

Această lucrare nu se prezintă ca un manual introductiv destinat să ofere o perspectivă exhaustivă asupra domeniului. Din considerente specifice, s-a evitat o incursiune detaliată în istoria conceptului, fără a omite evenimentele esențiale, și s-au abordat cu rezervă aspectele juridice ale domeniului. Dezvoltarea acestora ar fi putut sugera, în mod eronat, că noile tehnologii înlocuiesc complet metodele tradiționale, când, de fapt, ele reprezintă evoluții ale acestora.

Primul capitol se concentrează pe definirea e-guvernării într-un context mai larg decât simpla aplicare a tehnologiei informației în cadrul administrației publice. Fără a detalia aici complexitatea acestei discipline, este imperativ să subliniem importanța definirilor în cadrul unei științe incipiente precum e-guvernarea, care adresează multiplele provocări ale administrației publice, justificând astfel necesitatea unui cadru teoretic robust.

Deja din primul capitol sunt identificate diverse bariere în implementarea sistemelor de guvernare electronică, cum ar fi decalajul digital, rigiditatea organizațională și posibilele deficiențe în leadership. Capitolul următor aprofundează aceste obstacole, oferind, acolo unde este posibil, strategii pentru depășirea lor.

Este esențial să evidențiem și beneficiile aduse de aceste sisteme. Astfel, al treilea capitol este dedicat analizei avantajelor, cu o atenție specială acordată transparenței și încrederii (element studiat și în capitolul V). Alături de acestea, se discută și despre diminuarea corupției, reducerea costurilor administrative și, crucial pentru cetățeni, îmbunătățirea confortului personal, permițându-le să interacționeze cu instituțiile publice independent de constrângerile orare sau fizice, din confortul și siguranța propriului domiciliu.

Capitolul patru extinde discuția spre înțelegerea provocărilor contemporane în relația cu administrația publică, evidențiind cum lumea digitală oferă soluții prin concepte precum e-democrație, e-participare, e-learning, Smart Cities și Inteligență Artificială (AI), prezentând totodată cercetări recente ce subliniază necesitatea evoluției componentei IT în organizațiile publice.

Următorul capitol continuă această tematică, prezentând studii și studii de caz relevante pentru provocările menționată anterior, ilustrând modul de funcționare al acestora în practică.

Ultimul capitol se axează pe impactul social al guvernării electronice, tehnologiilor și Internetului asupra societății și indivizilor. Suntem martorii unei ere dominată de dependența crescândă față de tehnologiile avansate, care vin atât cu beneficii cât și cu dezavantaje, incluzând o întreagă panoplie de riscuri. Este vital să adoptăm o abordare echilibrată, dezvoltând instrumente care să minimizeze aspectele negative și să ne permită să valorificăm la maximum potențialul pozitiv.

Conf. Univ. Dr. Cătălin Vrabie

10.03.2024